

به دنیای مجازی خوش آمدید

روح اله چاوشی

www.ketab.ir

سرنامه	چاوشی، روح‌الله
عنوان و نام پدیدآور	به دنیای مجازی خوش آمدید/ روح‌الله چاوشی.
مشخصات نشر	قم: دانشگاه قم؛ تهران: شورای عالی اطلاع‌رسانی، دبیرخانه، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۸۰ ص: مصور (رنگی).
فروست	اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ۱۰.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۸۲۶۱-۸۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	اینترنت و کودکان
موضوع	اینترنت و کودکان-- پیشینه‌های ایمنی
موضوع	رسانه‌های گروهی و کودکان
موضوع	رفتار والدین
شناسه افزوده	حمید شهرباری: مدیر طرح
شناسه افزوده	محسن جوادی: ناظر طرح
رده بندی کنگره	۴۸۷HQ الف ۷ ج ۹ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۳۸۰۲۳۸۴/۳۰۳
شماره کتابشناسی ملی	۳۰۱۹۴۶۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

پژوهش‌های مربوط به حوزه‌های اخلاق و
اخلاق فناوری اطلاعات (۱۰)

به دنیای مجازی خوش آمدید

© حق چاپ: ۱۳۹۲، دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی
ناشر: دانشگاه قم به سفارش دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی

نویسنده و مدیر هنری: روح‌اله چاوشی

Chavoshi.R@Chmail.ir

صفحه‌آرایی: کارگاه گرافیک دیبا

نوبت چاپ: اول ■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ISBN: 978-964-8261-84-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۲۶۱-۸۴-۴

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، خیابان شهید مطهری، بین خیابان سنایی و خیابان قائم مقام فراهانی،

شماره ۳۵۸ کد پستی ۱۵۸۶۹۹۴۳۱۱

درآمد

زندگی اجتماعی بشر تحولات بزرگی را تجربه کرده است اما بی تردید یکی از مهم‌ترین آن‌ها ظهور و توسعه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات است. به نظر می‌رسد قدرت نفوذ و اثر بخشی این فناوری‌ها بیشتر از انقلاب صنعتی بوده؛ زیرا فضای جدیدی را به روی آدمی گشوده است که گستره‌ی نفوذ آن علاوه بر حوزه‌ی عمل، اندیشه و عواطف او را هم فرا گرفته است.

فعالیت‌های متنوع و مختلف در این فضای جدید که فضای مجازی نامیده می‌شود مانند مکاتبات الکترونیکی، مشارکت در شبکه‌های اجتماعی، گشت و گوی‌های برخط، مبادلات بانکی و تجارت الکترونیک، آموزش و تحقیق، علم و ... همگی بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی واقعی در دنیای جدید است طوری که تنظیم مقررات و آینده‌نگاری در این حوزه را اجتناب‌ناپذیر ساخته است.

با توجه به این که جامعه ایران اسلامی در سند چشم‌انداز بیست ساله کشور، جامعه‌ای دانایی‌محور و دانش بنیان تعریف شده است، ضرورت بسط و توسعه استفاده از فناوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطاتی، کاملاً آشکار است.

اما توسعه‌ی کاربری فضای مجازی اگر بدون توجه به جنبه‌های اخلاقی و به ویژه اخلاق دینی باشد، نه فقط به هدف خود یعنی ایجاد جامعه دانایی‌محور نخواهد رسید، بلکه اساس حیات اجتماعی و به ویژه خانواده را هم با تهدیدهایی جدی مواجه خواهد

ساخت. با توجه به همین نکته است که بسیاری از کشورها حتی کشورهایی با حاکمیت غیر دینی و یا با ملت غیر دینی هم به ضرورت کاربردهای اخلاق فناوری اطلاعات پی برده‌اند. اگرچه برخی از دستاوردهای آنها برای جامعه ما هم قابل بررسی و احیاناً قابل استفاده است اما با توجه به مبنای غیر دینی آن ساز و کارها، ضرورت توجه مستقل و بومی با نگاهی اسلامی به راه‌حل‌های اخلاق دینی برای چالش‌ها و معضلات اخلاقی ناشی از امکانات جدید عمل در فضای مجازی بیش از پیش آشکار می‌گردد.

شورای عالی اطلاع‌رسانی که یکی از نهادهای مسئول در خصوص سالم‌سازی فعالیت‌های کاربران در فضای مجازی است، با تشکیل کمیته علمی مشترک با گروه فلسفه اخلاق دانشگاه قم پروژه‌ای را تعریف کرد. مجموعه‌ای از طرح‌های به هم پیوسته درون این کلان پروژه معین شدند که از جمله آنها عبارتند از:

۱. جمع‌آوری فهرستی از منابع در حوزه‌ی اخلاق فناوری اطلاعات در غرب (قرب به ۷۰۰ کتاب به صورت دیجیتال و ۱۰۰ کتاب به صورت برخط و ۵۰۰ مقاله مهم انگلیسی).

۲. کتاب‌شناسی بیش از ۵۰۰ منبع فارسی عام از تألیف و ترجمه با عنوان «مآخذشناسی اخلاق فناوری در زبان فارسی».

۳. جمع‌آوری و ترجمه فارسی چکیده بیش از ۵۰۰ مقاله مهم و طراحی آن در ذیل ۱۵ عنوان کلی با عنوان «چکیده مقالات».

۴. ترجمه دو کتاب رایج در حوزه‌ی اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات، با عنوان‌های «مسائل اخلاقی و اجتماعی در عصر ارتباطات» و «پیش‌سوم، نگارش جوزف میگاکیزا و «اخلاق کامپیوتر» نوشته‌ی خانم دیورا جانسون.

۵. معرفی تفصیلی برخی از کتاب‌های مهم در حوزه‌ی اخلاق فناوری با عنوان «پنج کتاب در پنج مقاله».

۶. ترجمه مجموعه‌ای از مقالات مهم یا مرتبط با حوزه‌هایی خاص با عنوان «مجموعه مقالات»

۷. گردآوری مجموعه احادیث و روایاتی که ممکن است در فرایند استدلال اخلاقی و فقهی در حوزه‌ی فناوری اطلاعات مورد استفاده قرار گیرند با عنوان «مسائل اخلاق

فناوری اطلاعات در روایات اسلامی».

۸. تدوین یک کتاب دانشگاهی به عنوان اخلاق فناوری اطلاعات برای دانشجویان رشته‌های فنی و علوم انسانی با نام «اخلاق فناوری اطلاعات».

۹. تدوین محتوا برای کتب درسی مدارس در مقاطع مختلف دبستان، راهنمایی و دبیرستان.

۱۰. تدوین محتوا برای کودکان و نوجوانان با عنوان «ماجرای علی و راینی» و «به دنیای مجازی خوش آمدید» به همراه لوح فشرده‌ی صوتی.

۱۱. تدوین کتاب راهنمای والدین برای استفاده والدین در خصوص تعامل درست با فرزندان خود در باره چگونگی استفاده از فضای مجازی با نام «با فرزندان‌مان در دنیای مجازی».

۱۲. جمع‌آوری و کشورهای اخلاقی مختلف که در کشورهای مختلف وجود دارد و ترجمه برخی از آن‌ها با عنوان «منشورهای اخلاقی در عرصه‌ی فناوری اطلاعات».

۱۳. ایجاد فرهنگ‌نامه اصطلاحات انگلیسی و برگردان آن به فارسی در حوزه اخلاق فناوری اطلاعات با عنوان «واژه‌نامه‌ی تخصصی اخلاق فناوری».

۱۴. تهیه مقاله و مطلب برای برخی از مجلات تخصصی یا عمومی درباره‌ی اخلاق فناوری اطلاعات (مانند «اطلاعات حکمت و معرفت» و «فکرنامه پژوهش‌های اخلاقی»).

۱۵. تدوین پیش‌نویس سند اخلاق فناوری اطلاعات و ارائه آن توسط صاحب نظران و در نهایت انتشار نسخه نهایی به دو زبان فارسی و انگلیسی.

پس از تأیید کمیته علمی، آقای روح‌اله چاوشی عهده‌دار تألیف کتابی برای آشنا ساختن نوجوانان با مسائل اخلاق فناوری اطلاعات شدند.

در این اثر از مجموعه‌ی مباحثی که در اخلاق فناوری مطرح می‌شود بخش‌هایی که نوجوانان باید از آن‌ها مطلع باشند و در فعالیت‌هایشان در دنیای مجازی آن‌ها را مدنظر داشته باشند، مورد توجه قرار گرفته است؛ مباحثی از قبیل: حق مالکیت معنوی، حریم خصوصی، گم‌نامی، بازی‌های رایانه‌ای و... نویسنده‌ی محترم تلاش کرده است مباحث مورد نظر را در قالب نمونه‌های فرضی قابل لمس برای نوجوانان ارائه کند.

از دید شورای عالی اطلاع‌رسانی و مجریان این پروژه، طرح بحث اخلاق در فضای مجازی در عین آن که برخواسته از ضرورت‌های اجتماعی است، ریشه در آموزه‌های بنیادی اسلام دارد. چرا که براساس این آموزه‌ها وجه اخلاقی در همه فعالیت‌ها با تہذیب نفس آدمی رابطہ‌ی مستقیم دارد و ضامن نیل به سعادت فردی و اجتماعی در دنیا و آخرت است.

در پایان از کسانی که در انجام این پروژه بزرگ سهم داشتند به ویژه از جناب آقای دکتر محسن جوادی مدیر محترم گروه فلسفہ اخلاق دانشگاه قم و همکاران وی به ویژه آقای روح الله چاوشی و نیز از هنرمندانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند، تشکر می‌کنم و از علوم و فعالان حوزه فاوا، دانشگاهیان و فرهیختگان حوزوی و علاقه‌مندان به این مباحث تقاضا دارم که با ارائه‌ی پیشنہادهای سازنده خود ما را در انجام فعالیت‌های بیشتر و بہتر یاری رسانند.

دکتر حمید شہریاری

رئیس شورای عالی اطلاع‌رسانی

مهر ۱۳۹۲

www.ketab.ir